

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 30. kesäkuuta 2023
(OR. en)

11149/23

ECOFIN 674
UEM 208
SOC 500
EMPL 351
COMPET 695
ENV 774
EDUC 287
RECH 319
ENER 410
JAI 920
GENDER 150
ANTIDISCRIM 144
JEUN 188
SAN 425

ILMOITUS

Lähtettäjä: Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja: Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto

Ed. asiak. nro: 9845/1/23 REV 1
Kom:n asiak. nro: COM(2023) 619 final

Asia: NEUVOSTON SUOSITUS Alankomaiden vuoden 2023 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Alankomaiden vuoden 2023 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena edellä mainittu, komission ehdotukseen COM(2023) 619 final perustuva, neuvoston ja Eurooppa-neuvoston käsittelemä ehdotus neuvoston suositukseksi.

NEUVOSTON SUOSITUS,
annettu ... päivänä ...kuuta ...,
Alankomaiden vuoden 2023 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä
annettu Alankomaiden vuoden 2023 vakaushjelmaa koskeva neuvoston lausunto

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97¹ ja erityisesti sen 5 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta 16 päivänä marraskuuta 2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1176/2011² ja erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

¹ EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1.

² EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25.

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241³, jolla perustettiin elpymis- ja palautumistukiväline, jäljempänä 'tukiväline', tuli voimaan 19 päivänä helmikuuta 2021. Tukivälineestä tarjotaan jäsenvaltioille rahoitustukea uudistusten ja investointien toteuttamiseen, eli kyse on unionin rahoittamasta finanssipoliittisesta elvytyksestä. Eurooppalaisen ohjausjakson ensisijaisten tavoitteiden mukaisesti tukivälineellä edistetään taloudellista ja osallistavaa elpymistä sekä kestävien ja kasvua edistävien uudistusten ja investointien toteuttamista, erityisesti sellaisten uudistusten ja investointien toteuttamista, joilla tuetaan vihreää ja digitaalista siirtymää sekä vahvistetaan jäsenvaltioiden talouksien häiriönsietokykyä. Tukiväline auttaa myös vahvistamaan julkista taloutta ja vauhdittamaan kasvua ja työpaikkojen luomista keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, parantamaan unionin alueellista yhteenkuuluvuutta ja tukemaan Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanon jatkamista. Tukivälineen mukainen enimmäisrahoitusosuus jäsenvaltiota kohti päivitettiin 30 päivänä kesäkuuta 2022 asetuksen (EU) 2021/241 11 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17).

- (2) Komissio hyväksyi 22 päivänä marraskuuta 2022 vuotuisen selvityksen kestävästä kasvusta 2023; tämä käynnisti vuoden 2023 talouspolitiikan koordinoinnin eurooppalaisen ohjausjakson. Eurooppa-neuvosto hyväksyi 23 päivänä maaliskuuta 2023 vuotuisen kestävä kasvun selvityksen 2023 painopisteet, jotka keskittyvät kilpailukykyisen kestävyuden neljän ulottuvuuden ympärille. Lisäksi komissio antoi 22 päivänä marraskuuta 2022 asetuksen (EU) N:o 1176/2011 perusteella laadittavan vuoden 2023 varoitusmekanismia koskevan kertomuksen, jossa se katsoi, että Alankomaat kuuluu niihin jäsenvaltioihin, joissa saattaa olla epätasapainoja tai niiden uhka ja joista tarvitaan perusteellinen tarkastelu. Komissio antoi samana päivänä myös lausunnon Alankomaiden vuoden 2023 alustavasta talousarviosuunnitelmasta. Komissio antoi suosituksen euroalueen talouspolitiikkaa koskevaksi neuvoston suositukseksi sekä ehdotuksen vuoden 2023 yhteiseksi työllisyysraportiksi, jossa analysoidaan työllisyyspolitiikan suuntaviivojen ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpanoa. Neuvosto hyväksyi suosituksen euroalueen talouspolitiikasta⁴, jäljempänä 'euroaluetta koskeva vuoden 2023 suositus', 16 päivänä toukokuuta 2023 ja yhteisen työllisyysraportin 13 päivänä maaliskuuta 2023.
- (3) Unionin talouksien häiriönsietokyky on osoittautunut erinomaiseksi, mutta geopoliittisen tilanteen vaikutus on edelleen negatiivinen. Samalla kun unioni pysyy vakaasti Ukrainan rinnalla, sen talous- ja sosiaalipolitiikassa keskitytään lyhyellä aikavälillä vähentämään energiasokkien negatiivista vaikutusta haavoittuvassa asemassa oleviin kotitalouksiin ja yrityksiin sekä keskipitkällä aikavälillä jatkamaan toimia vihreän ja digitaalisen siirtymän toteuttamiseksi, kestävä ja osallistavan kasvun tukemiseksi, makrotalouden vakauden turvaamiseksi ja häiriönsietokyvyn parantamiseksi. Lisäksi keskitytään vahvasti unionin kilpailukykyyn ja tuottavuuden parantamiseen.

⁴ Neuvoston suositus, annettu 16 päivänä toukokuuta 2023, euroalueen talouspolitiikasta (EUVL C 180, 23.5.2023, s. 1).

- (4) Komissio antoi 1 päivänä helmikuuta 2023 tiedonannon ”Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelma nettonollan aikakaudelle”, jäljempänä ’Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelma’. Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelman tavoitteena on parantaa unionin nettonollateollisuuden kilpailukykyä ja tukea nopeaa siirtymistä ilmastoneutraaliuteen. Se täydentää käynnissä olevia Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan ja REPowerEU-suunnitelmaan kuuluvia toimia. Sen tavoitteena on myös luoda suotuisampi ympäristö, jotta voidaan lisätä unionin kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi vaadittavien nettonollateknologioiden ja -tuotteiden tuotantokapasiteettia unionissa sekä varmistaa kriittisten raaka-aineiden saatavuus muun muassa monipuolistamalla hankintoja, hyödyntämällä jäsenvaltioiden geologisia luonnonvaroja asianmukaisesti ja maksimoimalla raaka-aineiden kierrätys. Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelma rakentuu seuraavien neljän pilarin varaan: ennakoitava ja yksinkertaistettu sääntely-ympäristö, rahoituksen saannin nopeuttaminen, osaamisen parantaminen ja avoin kauppa häiriönsietokykyisten toimitusketjujen luomiseksi. Komissio antoi lisäksi 16 päivänä maaliskuuta 2023 tiedonannon ”EU:n pitkän aikavälin kilpailukyky vuoden 2030 jälkeen”, jonka perustana on yhdeksän toisiaan vahvistavaa tekijää ja tavoite pyrkiä luomaan kasvua edistävä sääntelykehys. Tiedonannossa määritetään ensisijaisia politiikkoja, joilla pyritään aktiivisesti saamaan aikaan unionin ja sen jäsenvaltioiden pitkän aikavälin kilpailukykyä edistäviä rakenteellisia parannuksia, oikein kohdennettuja investointeja ja sääntelytoimia. Jäljempänä esitettävillä suosituksilla edesautetaan kyseisiin ensisijaisiin politiikkoihin liittyviä toimia.

- (5) Vuonna 2023 talouspolitiikan koordinoinnin eurooppalainen ohjausjakso kehittyi edelleen tukivälineen täytäntöönpanon mukaisesti. Elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpano kaikilta osin on edelleen olennaisen tärkeää eurooppalaisen ohjausjakson mukaisen politiikan ensisijaisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta, koska suunnitelmat kytkeytyvät kaikkiin viime vuosina annettuihin asiaankuuluviin maakohtaisiin suosituksiin tai merkittävään osaan niistä. Vuosien 2019, 2020 ja 2022 maakohtaiset suositukset ovat yhtä lailla tärkeitä tarkistettaessa, päivitettäessä tai muutettaessa elpymis- ja palautumissuunnitelmia asetuksen (EU) 2021/241 14, 18 ja 21 artiklan mukaisesti.
- (6) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2023/435⁵, jäljempänä 'REPowerEU-asetus', joka annettiin 27 päivänä helmikuuta 2023, pyritään nopeassa tahdissa poistamaan unionin riippuvuus Venäjältä tuotavista fossiilisista polttoaineista. Tällä tavoin edistetään energiaturvallisuutta ja unionin energiahuollon monipuolistamista sekä lisätään samalla uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa, energian varastointikapasiteettia ja energiatehokkuutta. REPowerEU-asetuksessa jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus lisätä kansallisiin elpymis- ja palautumissuunnitelmiinsa uusi REPowerEU-luku, jotta ne voivat rahoittaa keskeisiä uudistuksia ja investointeja, jotka auttavat saavuttamaan REPowerEU-tavoitteet. Kyseiset uudistukset ja investoinnit auttavat myös parantamaan unionin nettonollateollisuuden kilpailukykyä, kuten Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelmassa hahmotellaan, ja niiden energiaan liittyvien maakohtaisten suositusten noudattamista, joita jäsenvaltioille on annettu vuonna 2022 ja annetaan tarvittavilta osin myös vuonna 2023. REPowerEU-asetuksessa otetaan käyttöön uusi rahoitustuen luokka, jota ei makseta takaisin; tuki asetetaan jäsenvaltioiden saataville elpymis- ja palautumissuunnitelmiin kuuluvien uusien energiaan liittyvien uudistusten ja investointien rahoittamiseksi.

⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/435, annettu 27 päivänä helmikuuta 2023, asetuksen (EU) 2021/241 muuttamisesta elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-lukujen osalta sekä asetusten (EU) N:o 1303/2013, (EU) 2021/1060 ja (EU) 2021/1755 ja direktiivin 2003/87/EY muuttamisesta (EUVL L 63, 28.2.2023, s. 1).

(7) Komissio hyväksyi 8 päivänä maaliskuuta 2023 tiedonannon, jossa annetaan finanssipoliittista ohjausta vuodeksi 2024, jäljempänä '8 päivänä maaliskuuta 2023 annettu tiedonanto'. Sillä pyritään tukemaan jäsenvaltioiden vakaus- ja lähentymisohjelmien valmistelua ja sitä kautta vahvistamaan politiikan koordinoitua. Komissio muistutti, että vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen soveltamisesta luovutaan vuoden 2023 lopussa. Vuosiksi 2023 ja 2024 komissio vaati finanssipoliittikkaa, jolla varmistetaan keskipitkän aikavälin velkakestävyys ja lisätään potentiaalista kasvua kestäväällä tavalla, ja kehotti jäsenvaltioita esittämään vuoden 2023 vakaus- ja lähentymisohjelmissaan, miten niiden finanssipoliittisilla suunnitelmilla varmistetaan, että perussopimuksessa asetettua 3 prosentin viitearvoa suhteessa bruttokansantuotteeseen (BKT) noudatetaan ja varmistetaan uskottava ja jatkuva velan vähentäminen tai velan pitäminen maltillisella tasolla keskipitkällä aikavälillä. Komissio myös kehotti jäsenvaltioita luopumaan asteittain kansallisista finanssipoliittisista toimenpiteistä, joita on otettu käyttöön kotitalouksien ja yritysten suojelemiseksi energian hintasokilta, alkaen vähiten kohdennetuista toimenpiteistä. Se totesi, että jos tukitoimenpiteitä on tarpeen jatkaa energian hintojen uusien nousupaineiden vuoksi, jäsenvaltioiden olisi kohdennettava tällaiset toimenpiteet haavoittuviin kotitalouksiin ja yrityksiin paremmin. Komissio totesi, että julkista taloutta koskevat suositukset kvantifioitaisiin ja eriytettäisiin. Lisäksi, kuten linjauksista EU:n talouden ohjausjärjestelmän uudistamiseksi 9 päivänä marraskuuta 2022 annetussa komission tiedonannossa ehdotetaan, julkista taloutta koskevat suositukset laadittaisiin nettomääräisten perusmenojen pohjalta. Komissio suositti, että kaikki jäsenvaltiot edelleen suojaavat kansallisesti rahoitetut investoinnit ja varmistavat tukivälineen ja muiden unionin varojen tuloksellisen käytön, ottaen huomioon erityisesti vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä selviytymiskykyyn liittyvät tavoitteet. Komissio totesi aikovansa ehdottaa neuvostolle alijäämäperusteisten liiallisia alijäämiä koskevien menettelyjen käynnistämistä keväällä 2024 vuoden 2023 toteutumatietojen perusteella ja voimassa olevia säännöksiä noudattaen.

- (8) Komissio esitti 26 päivänä huhtikuuta 2023 lainsäädäntöehdotuksia, joilla unionin talouden ohjausjärjestelmää koskevat säännöt uudistetaan kattavasti. Ehdotusten keskeisenä tavoitteena on vahvistaa julkisen velan kestävyyttä ja edistää kestävää ja osallistavaa kasvua kaikissa jäsenvaltioissa uudistusten ja investointien avulla. Komission ehdotusten tavoitteena on parantaa kansallista sitoutumista, yksinkertaistaa ohjausjärjestelmää ja lisätä keskipitkän aikavälin painotusta sekä vahvistaa ja johdonmukaistaa toteuttamisen valvontaa. Suuntaviivoista EU:n talouden ohjausjärjestelmän uudistamiseksi 14 päivänä maaliskuuta 2023 annettujen neuvoston päätelmien mukaisesti tavoitteena on, että lainsäädäntötyö saadaan päätökseen vuonna 2023.
- (9) Alankomaat toimitti 8 päivänä heinäkuuta 2022 komissiolle kansallisen elpymis- ja palautumissuunnitelmansa asetuksen (EU) 2021/241 18 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Komissio arvioi asetuksen (EU) 2021/241 19 artiklan nojalla elpymis- ja palautumissuunnitelman merkityksellisyyttä, vaikuttavuutta, tehokkuutta ja johdonmukaisuutta kyseisen asetuksen liitteessä V esitettyjä arviointia koskevia suuntaviivoja noudattaen. Neuvosto hyväksyi 4 päivänä lokakuuta 2022 täytäntöönpanopäätöksen Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä⁶. Rahoituserien maksamisen ehtona on, että komissio on hyväksynyt asetuksen (EU) 2021/241 24 artiklan 5 kohdan mukaisesti päätöksen, jossa todetaan, että Alankomaat on tyydyttävästi saavuttanut neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä asetetut asiaankuuluvat välitavoitteet ja tavoitteet. Tyydyttävä saavuttaminen edellyttää, että edeltävien välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttaminen ei ole peruuntunut.

⁶ ST 12275/22 INIT; ST 12275/22 ADD 1.

- (10) Alankomaat toimitti 28 päivänä huhtikuuta 2023 vuoden 2023 kansallisen uudistusohjelmansa ja vakausohjelmansa asetuksen (EY) N:o 1466/97 4 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Ohjelmat on arvioitu yhdessä, jotta niiden keskinäiset yhteydet on voitu ottaa huomioon. Asetuksen (EU) 2021/241 27 artiklan mukaisesti vuoden 2023 kansallisessa uudistusohjelmassa otetaan huomioon myös Alankomaiden puolivuositainen raportointi edistymisestä elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpanossa.
- (11) Komissio julkaisi 24 päivänä toukokuuta 2023 Alankomaita koskevan vuoden 2023 maaraportin. Siinä arvioidaan Alankomaiden edistymistä neuvoston vuosina 2019–2022 hyväksymien asianomaisten maakohtaisten suositusten noudattamisessa ja selvitetään, miten Alankomaat on pannut elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöön. Kyseisen analyysin perusteella maaraportissa yksilöidään puutteita sellaisten haasteiden osalta, joihin elpymis- ja palautumissuunnitelmalla ei vastata tai joihin vastataan vain osittain, sekä tuodaan esiin uusia ja kehittymässä olevia haasteita. Maaraportissa arvioidaan myös Alankomaiden edistymistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden vähentämistä koskevien unionin yleistavoitteiden saavuttamisessa sekä Yhdistyneiden kansakuntien kestävä kehityksen tavoitteisiin pääsemisessä.

- (12) Komissio on tehnyt asetuksen (EU) N:o 1176/2011 5 artiklan nojalla Alankomaista perusteellisen tarkastelun, jonka tulokset se julkaisi 24 päivänä toukokuuta 2023. Komission päätelmä oli, että Alankomaiden makrotaloudessa on epätasapainoja. Erityisesti suureen yksityiseen velkaan ja suureen vaihtotaseen ylijäämään liittyvät haavoittuvuudet, joilla on rajatylittävää merkitystä, ovat edelleen olemassa, vaikka niiden vähenemisestä onkin nähtävissä merkkejä. Tietojen viimeaikaisista tarkistuksista huolimatta vaihtotaseen ylijäämä ja yksityinen velka ovat kansainvälisen mittapuun mukaan suuria ja ylittävät talouden perustekijöiden mukaisen tason. Suuri vaihtotaseen ylijäämä supistui vuonna 2022, mikä johtui vaihtosuhteen heikkenemisestä (jonka ohella vaihtotase kiinteinä hintoina ilmaistuna parani) sekä ensitulon tilin alijäämän kasvusta. Vaihtosuhteen parantuessa ylijäämän odotetaan kasvavan selvästi vuonna 2023 ja vakiintuvan vuonna 2024. Poliittikkatoimien osalta on saavutettu vähäistä edistystä, mutta lisätoimia tarvitaan investointien esteiden vähentämiseksi. Rahoitusalan ulkopuolisilla yrityksillä ja kotitalouksilla on paljon velkaa: kotitalouksien velka on suurempi huolenaihe, sillä se altistaa kotitaloudet häiriöille, ja näitä riskejä pahentavat asuntojen hintojen korkea ja yhä kasvava yliarvostus. Tulevaisuudessa velan odotetaan vähenevän edelleen jonkin verran. Vaikka asuntojen hinnat ovat hieman laskeneet, asuntomarkkinoihin kohdistuu edelleen paineita, varsinkin kun uusien asuntojen rakentaminen jää kauas hallituksen tavoitteista. Samaan aikaan velkarahoitteista asunto-omistusta tuetaan edelleen edullisella verotuksella, kun taas yksityisiä vuokramarkkinoita koskeva politiikka uhkaa heikentää vuokramarkkinoiden kehitystä.
- (13) Eurostatin vahvistamien tietojen mukaan Alankomaiden julkisen talouden alijäämä, joka vuonna 2021 oli 2,4 prosenttia suhteessa BKT:hen, supistui niin, että vuonna 2022 julkinen talous oli tasapainossa, kun taas julkinen velka, joka vuoden 2021 lopussa oli 52,5 prosenttia suhteessa BKT:hen, laski vuoden 2022 loppuun mennessä 51,0 prosenttiin.

- (14) Julkisen talouden rahoitusasemaan ovat vaikuttaneet toimenpiteet, joita on toteutettu energian hinnannousun taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten lieventämiseksi. Vuonna 2022 tällaisia finanssipolitiikan verokertymää vähentäviä toimenpiteitä olivat muun muassa energiasta perittävän arvonlisäveron sekä bensiinin ja dieselin valmisteveron alentaminen; tällaisiin finanssipolitiikan menoja lisääviin toimenpiteisiin kuuluivat marras- ja joulukuun energialaskuista maksettu korvaus sekä tuki suurista energialaskuista kärsiville pienituloisille kotitalouksille. Näiden toimenpiteiden kustannukset kompensoitiin osittain energiantuottajien ja -toimittajien satunnaisiin voittoihin kohdistuvilla uusilla veroilla eli neuvoston asetuksen (EU) N:o 2022/1854⁷ mukaisella 33 prosentin solidaarisuusmaksulla. Komissio arvioi, että kyseisistä toimenpiteistä julkiselle taloudelle vuonna 2022 aiheutuneet nettokustannukset olivat 0,6 prosenttia suhteessa BKT:hen. Julkisen talouden rahoitusasemaan ovat vaikuttaneet myös Ukrainasta siirtymään joutuneiden henkilöiden tilapäisen suojelun tarjoamisen talousarviokustannukset, joiden arvioidaan olleen 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2022. Samaan aikaan covid-19-kriisiin liittyvien väliaikaisten hätätoimenpiteiden arvioidut kustannukset laskivat 0,3 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2022, kun ne vuonna 2021 olivat 1,8 prosenttia.
- (15) Neuvosto suositti 18 päivänä kesäkuuta 2021⁸, että Alankomaat varmistaa, että finanssipolitiikan viritys on vuonna 2022 edelleen kasvua tukeva, tukivälineen tarjoama sysäys mukaan lukien, ja jatkaa kansallisesti rahoitettavia investointeja.

⁷ Neuvoston asetetus (EU) 2022/1854, annettu 6 päivänä lokakuuta 2022, korkeisiin energianhintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä (EUVL L 261I, 7.10.2022, s. 1).

⁸ Neuvoston suositus, annettu 18 päivänä kesäkuuta 2021, jolla annetaan neuvoston lausunto Alankomaiden vuoden 2021 vakausohjelmasta (EUVL C 304, 29.7.2021, s. 88).

- (16) Komission arvioiden mukaan finanssipolitiikan viritys⁹ oli vuonna 2022 neuvoston suosituksen mukaisesti kasvua tukeva eli –0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen. Neuvoston suosituksen mukaisesti Alankomaat jatkoi elpymisen tukemista tukivälineestä rahoitettavilla investoinneilla. Tukivälineen avustuksilla ja muilla unionin varoilla rahoitettavat menot olivat 0,2 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2022 (0,2 % suhteessa BKT:hen vuonna 2021). Kansallisesti rahoitettavilla investoinneilla oli finanssipolitiikan viritukseen kiristävä vaikutus, joka oli 0,1 prosenttiyksikköä¹⁰. Sen vuoksi Alankomaat ei neuvoston suosituksen mukaisesti jatkanut kansallisesti rahoitettavia investointeja. Kansallisesti rahoitettavien juoksevien perusmenojen kasvulla (ilman uusia tulopuolen toimenpiteitä) oli samaan aikaan finanssipolitiikan viritukseen elvyttävä, 0,4 prosenttiyksikön vaikutus. Sen vuoksi Alankomaat on pitänyt kansallisesti rahoitettavien juoksevien menojen kasvun riittävästi kurissa.
- (17) Vuoden 2023 vakausohjelmaan sisältyvien julkisen talouden kehitysarvioiden perustana oleva makrotalouden skenaario on komission kevään 2023 talousennusteen mukainen vuonna 2023 ja sen jälkeen. Hallitus ennakoi reaalisen BKT:n kasvavan 1,6 prosenttia vuonna 2023 ja 1,4 prosenttia vuonna 2024. Komission kevään 2023 talousennusteessa puolestaan reaalisen BKT:n kasvu on vuonna 2023 hieman suurempi eli 1,8 prosenttia ja vuonna 2024 hieman pienempi eli 1,2 prosenttia. Tämä johtuu pääasiassa kotimaisen kysynnän näkymien pienistä eroista kumpanakin vuonna.

⁹ Finanssipolitiikan viritystä mitataan perusmenojen (ilman päätösperäisiä tulopuolen toimenpiteitä) muutoksena suhteessa keskipitkän aikavälin potentiaaliseen kasvuun. Perusmenoista on jätetty pois covid-19-kriisiin liittyvät väliaikaiset hätätoimenpiteet, mutta niihin on otettu mukaan tukivälineen tuella, jota ei makseta takaisin (avustukset), ja muilla unionin varoilla rahoitettavat menot. Lisätietoja on julkisen talouden tilastotaulukoiden laatikossa 1.

¹⁰ Muilla kansallisesti rahoitetuilla pääomamenoilla oli elvyttävä vaikutus, joka oli 0,2 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen.

(18) Hallitus odottaa vuoden 2023 vakausohjelmassaan, että julkisen talouden alijäämä kasvaa 3,0 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2023. Tämä vuonna 2023 tapahtuva kasvu johtuu pääasiassa energiapaketin kustannuksista, korkomenojen kasvusta ja lisämenoja koskevista suunnitelmista, jotka liittyvät yhteiskunnallisiin haasteisiin, kuten vihreään siirtymään, koulutukseen ja asuntotarjontaan. Vuoden 2023 vakausohjelman mukaan julkisen talouden velka, joka oli vuoden 2022 lopussa 49,3 prosenttia suhteessa BKT:hen, pienenee vuoden 2023 loppuun mennessä 48,4 prosenttiin. Komission kevään 2023 talousennusteen mukaan julkisen talouden alijäämä on 2,1 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023. Tämä on vuoden 2023 vakausohjelmassa ennakoitua alijäämää pienempi pääasiassa siksi, että vuoden 2022 julkisen talouden rahoitusasemaa koskevat tulostiedot osoittautuivat myönteisemmiksi kuin vuoden 2023 vakausohjelmassa oletettiin. Julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen vuoden 2023 lopussa on komission kevään 2023 talousennusteessa suurempi, 49,3 prosenttia. Ero johtuu siitä, että vuoden 2022 tulostiedot osoittautuivat vuoden 2023 vakausohjelmassa oletettua myönteisemmiksi, mikä on seurausta vuoden 2022 suuresta virta-varanto-korjauserästä.

(19) Finanssipoliittisten toimenpiteiden, joita on toteutettu energian hinnannousun taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten lieventämiseksi, odotetaan edelleen vaikuttavan julkisen talouden rahoitusasemaan vuonna 2023. Kyse on toimenpiteistä, joita on jatkettu vuodesta 2022 (erityisesti bensiinin ja dieselin valmisteveron alentaminen ja pienituloisten kotitalouksien tukeminen), ja uusista toimenpiteistä, kuten sähkölle ja kaasulle asetetusta hintakatosta ja energiaintensiivisille pk-yrityksille tarkoitetusta tukijärjestelmästä. Tukitoimenpiteiden nettokustannukset julkiselle taloudelle vuonna 2023 ovat komission kevään 2023 talousennusteen mukaan 1,1 prosenttia suhteessa BKT:hen¹¹. Useimmat vuoden 2023 toimenpiteet eivät vaikuta energian hintojen noususta eniten kärsiville kotitalouksille tai yrityksille kohdennetuilta, eikä niillä säilytetä energian kysynnän vähentämiseen ja energiatehokkuuden lisäämiseen kannustavaa hintasignaalia. Näin ollen kohdennettujen tukitoimenpiteiden määrä, joka on otettava huomioon arvioitaessa 12 päivänä heinäkuuta 2022 annetun neuvoston suosituksen¹² noudattamista, on komission kevään 2023 talousennusteen mukaan 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023 (kun se vuonna 2022 oli 0,1 % suhteessa BKT:hen). Kustannusten, joita Ukrainasta siirtymään joutuneiden tilapäinen suojele aiheuttaa julkiselle taloudelle, ennakoidaan pysyvän vakaina vuoteen 2022 verrattuna.

¹¹ Luku kuvaa toimenpiteiden vuotuisia talousarviokustannuksia, mukaan lukien juoksevat tulot ja menot sekä mahdolliset pääomamenoja koskevat toimenpiteet.

¹² Neuvoston suositus, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2022, Alankomaiden kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Alankomaiden vuoden 2022 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto (EUVL C 334, 1.9.2022, s. 154).

- (20) Neuvosto suositti 12 päivänä heinäkuuta 2022 antamassaan suosituksessa, että Alankomaat toteuttaisi toimia, joilla varmistetaan vuonna 2023, että kansallisesti rahoitettavien juoksevien perusmenojen kasvu on linjassa kaiken kaikkiaan neutraalin finanssipolitiikan virityksen¹³ kanssa, kun otetaan huomioon jatkettu väliaikainen ja kohdennettu tuki energian hintojen noususta eniten kärsiville kotitalouksille ja yrityksille sekä Ukrainasta pakeneville ihmisille. Alankomaiden olisi oltava valmiina mukauttamaan juoksevia menoja tilanteen muuttuessa. Alankomaille suositettiin myös, että se lisäisi julkisia investointeja vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä energiaturvallisuuteen, ottaen huomioon REPowerEU-aloite, muun muassa tukivälineen ja muiden unionin varojen avulla.

¹³ Alankomaiden potentiaalisen tuotannon kasvu, jota käytetään finanssipolitiikan virityksen mittaamiseen, keskipitkällä aikavälillä (kymmenen vuoden keskiarvo) on komission kevään 2023 talousennusteen perusteella nimellisin luvuin arviolta 7,9 prosenttia.

(21) Vuonna 2023 finanssipolitiikan viritys on komission kevään 2023 talousennusteen mukaan elvyttävä (-1,1 % suhteessa BKT:hen) tilanteessa, jossa inflaatio on korkea. Vuonna 2022 finanssipolitiikan viritys oli myös elvyttävä (-0,5 % suhteessa BKT:hen). Kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen kasvulla (ilman päätösperäisiä tulopuolen toimenpiteitä) ennakoitaan olevan finanssipolitiikan viritykseen vuonna 2023 elvyttävä vaikutus, joka on 0,9 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen. Tähän sisältyy energian hintojen noususta eniten kärsiviin kotitalouksiin ja yrityksiin kohdennettujen tukitoimenpiteiden kustannusten kasvaminen 0,4 prosentilla suhteessa BKT:hen. Kansallisesti rahoitettujen juoksevien nettoperusmenojen elvyttävä vaikutus on sen vuoksi ainoastaan osittain seurausta kohdennetusta tuesta energian hintojen noususta eniten kärsiville kotitalouksille ja yrityksille sekä Ukrainasta pakeneville ihmisille. Kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen (ilman päätösperäisiä tulopuolen toimenpiteitä) elvyttävä kasvu johtuu myös kohdentamattomista energiatoimenpiteistä, julkisen sektorin palkka- ja sosiaaliturvamenojen jatkuvasta lisääntymisestä sekä terveydenhuoltomenojen kasvusta. Yhteenvedon voidaan todeta, että kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen ennakoitu kasvu ei ole 12 päivänä heinäkuuta 2022 annetun neuvoston suosituksen mukainen. Tukivälineellä ja muilla unionin varoilla rahoitettavat menot ovat 0,2 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023, ja kansallisesti rahoitettavilla investoinneilla on finanssipolitiikan viritykseen neutraali vaikutus, joka on 0,0 prosenttiyksikköä. Sen vuoksi Alankomaat aikoo rahoittaa lisäinvestointeja elpymis- ja palautumistukivälineestä ja muista unionin varoista, ja sen ennakoitaan jatkavan kansallisesti rahoitettuja investointeja¹⁴. Alankomaat aikoo rahoittaa julkisia investointeja vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä energiaturvallisuuteen. Esimerkkeinä voidaan mainita investoinnit merituulipuistojen kehittämiseen ja kehittämisen helpottaminen, vedyn käytön edistäminen ja oppilaiden digitaalisen lukutaidon parantaminen; näitä investointeja rahoitetaan osittain tukivälineellä ja muilla unionin varoilla.

¹⁴ Muilla kansallisesti rahoitetuilla pääomamenoilla ennakoitaan olevan elvyttävä vaikutus, joka on -0,2 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen.

- (22) Vuonna 2024 julkisen talouden alijäämän odotetaan vuoden 2023 vakausohjelman mukaan supistuvan 2,6 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Vuonna 2024 supistuminen johtuu pääasiassa energiatoimenpiteistä luopumisesta. Vuoden 2023 vakausohjelman mukaan julkisen talouden velan odotetaan kasvavan vuoden 2024 loppuun mennessä 48,7 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Komission kevään 2023 talousennusteen mukaan julkisen talouden alijäämä suhteessa BKT:hen on ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella 1,7 prosenttia vuonna 2024. Tämä on vuoden 2023 vakausohjelmassa ennakoitua alijäämää pienempi, mikä johtuu pääasiassa vertailuajankohdan vaikutuksesta, sillä vuoden 2023 alijäämä suhteessa BKT:hen oli alhaisempi. Julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen vuoden 2024 lopussa on komission kevään 2023 talousennusteessa samankaltainen, 48,8 prosenttia.
- (23) Vuoden 2023 vakausohjelman mukaan kaikista energiaturkitoimenpiteistä luovutaan asteittain vuonna 2024. Myös komission oletus on, että kaikista energiaturkitoimenpiteistä luovutaan asteittain vuonna 2024. Tämä perustuu oletukseen, jonka mukaan energian hinnat eivät nouse uudelleen.

- (24) Asetuksessa (EY) N:o 1466/97 kehoitetaan parantamaan rakenteellista rahoitusasemaa vuosittain keskipitkän aikavälin julkisen talouden tavoitteen saavuttamiseksi käyttäen viitearvona 0,5:tä prosenttia suhteessa BKT:hen¹⁵. Julkisen talouden kestävyysliittymät näkökohdat huomioon ottaen komissio katsoo, että rakenteellista rahoitusasemaa olisi asianmukaista parantaa vähintään 0,3 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2024. Jotta tällainen parannus voidaan varmistaa, kansallisesti rahoitettujen nettomääräisten perusmenojen kasvu¹⁶ ei komission menetelmän mukaisesti saisi vuonna 2024 olla enempää kuin 3,5 prosenttia, kuten nyt suositellaan. Samaan aikaan olisi asteittain luovuttava jäljellä olevista energiatukitoimenpiteistä (komission tämänhetkisen arvion mukaan 1,1 % suhteessa BKT:hen vuonna 2023), jos energiamarkkinoiden kehitys sen sallii, ja aloitettava vähiten kohdennetuista toimenpiteistä, ja saatavat säästöt olisi käytettävä julkisen talouden alijäämän supistamiseen. Komission arvioiden mukaan tämä johtaisi nettomääräisten perusmenojen kasvuun, joka olisi hitaampaa kuin vuodeksi 2024 suositeltu enimmäiskasvuvauhti. Kansallisesti rahoitettujen nettomääräisten juoksevien perusmenojen kasvu vuonna 2023 ei komission kevään 2023 talousennusteen mukaan kuitenkaan ole 12 päivänä heinäkuuta 2022 annetun neuvoston suosituksen mukainen. Jos ennuste toteutuu, nettomääräisten perusmenojen kasvua olisi asianmukaista hidastaa vuonna 2024.
- (25) Olettaen, että politiikka säilyy muuttumattomana, kansallisesti rahoitetut nettomääräiset perusmenot kasvavat komission kevään 2023 talousennusteen mukaan 1,7 prosenttia vuonna 2024. Tämä jää alle suositellun kasvuvauhdin. Komission kevään 2023 talousennusteessa esitetty mukautus vastaa säästöjä, joita saadaan luovuttaessa kaikista energiatukitoimenpiteistä.

¹⁵ Asetuksen (EY) N:o 1466/97 5 artiklassa edellytetään myös yli 0,5 prosentin sopeutusta suhteessa BKT:hen niiden jäsenvaltioiden osalta, joiden julkinen velka on yli 60 prosenttia suhteessa BKT:hen tai joiden velanhoitokykyyn kohdistuu huomattavampia riskejä.

¹⁶ Nettomääräiset perusmenot määritellään kansallisesti rahoitetuiksi menoiksi ilman päätösperäisiä tulopuolen toimenpiteitä, korkomenoja ja suhdanteesta johtuvia työttömyysmenoja.

- (26) Vuoden 2023 vakausohjelman mukaan julkisten investointien ennakoitaan kasvavan vuosien 2023 ja 2024 välisenä aikana 3,4 prosentista suhteessa BKT:hen 3,5 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Investoinnit kasvavat, koska sekä kansallisesti rahoitettuja investointeja että investointeja, joita unioni rahoittaa tukivälineen kautta, lisätään. Vuoden 2023 vakausohjelmassa mainitaan uudistuksia ja investointeja, joiden odotetaan edistävän julkisen talouden kestävyyttä sekä kestäväää ja osallistavaa kasvua. Näihin kuuluu uudistuksia ja investointeja koulutuksen, tutkimuksen ja kehityksen, työmarkkinoiden sekä vihreän ja digitaalisen siirtymän aloilla, jotka ovat myös osa elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.
- (27) Vuoden 2023 vakausohjelmassa esitetään julkisen talouden keskipitkän aikavälin kehitysura vuoteen 2027 saakka. Vuoden 2023 vakausohjelman mukaan julkisen talouden alijäämä kasvaa 2,8 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2026 ja 3,2 prosenttiin vuonna 2027. Julkisen talouden alijäämän ennakoitaan sen vuoksi jäävän alle 3 prosentin suhteessa BKT:hen vuoteen 2026 saakka ja kasvavan yli 3 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2027. Vuoden 2023 vakausohjelman mukaan julkisen talouden velka kasvaa siten, että se on vuoden 2024 lopussa 48,7 prosenttia ja vuoden 2027 loppuun mennessä 52,7 prosenttia suhteessa BKT:hen.

(28) Asuntojen hinnat ovat nousseet viime vuosina nopeasti, mikä on johtanut yliarvostettuihin asuntomarkkinoihin. Rahoitusehtojen tiukentuessa asuntomarkkinat saavuttivat kuitenkin käännekohdan vuoden 2022 puolivälissä, kun asuntojen hinnat alkoivat laskea asuntolainojen korkojen nousun seurauksena. Asuntovelan määrä on Alankomaissa kansainvälisen mittapuun mukaan yhä suuri suhteessa BKT:hen. Tämä johtuu suhteellisen korkeista lainanotto rajoista (luototusaste) ja asuntolainamaksuille myönnettävistä huomattavista verohelpotuksista. Vaikka asuntolainojen korkojen verovähennysoikeutta heikennetään asteittain, verovähennys on edelleen merkittävä. Edellä mainituista seikoista johtuva kotitalouksien suuri velkaantuminen altistaa kotitaloudet talouden häiriöille. Tällä on erityisen suuri merkitys nyt, kun asuntojen hintojen korjausliikkeiden riski on kasvanut. Samaan aikaan yksityiset vuokramarkkinat ovat suhteellisen pienet, minkä vuoksi asunnon ostamiselle on tarjolla vain vähän kohtuuhintaisia ja kelvollisia vaihtoehtoja. Kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen puute haittaa myös työvoiman liikkuvuutta. Sellaisten esteiden poistaminen, jotka jarruttavat tällä hetkellä investointeja muun muassa asuntorakentamiseen, voisi tarjota hallitukselle mahdollisuuden toteuttaa onnistuneesti asuntotarjonnan lisäämistä koskevan suunnitelman. Tällä tavoin voitaisiin edistää ulkoisen tasapainon palauttamista ja parantaa asuntomarkkinoiden toimintaa.

- (29) Elpymis- ja palautumissuunnitelma sisältää asetuksen (EU) 2021/241 19 artiklan 3 kohdan b alakohdan ja kyseisen asetuksen liitteessä V olevan kriteerin 2.2 mukaisesti laajan joukon toisiaan vahvistavia uudistuksia ja investointeja, jotka on määrä toteuttaa vuoteen 2026 mennessä. Vaikka Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelma hyväksyttiin vasta vuonna 2022, sen täytäntöönpano on nyt käynnissä. Operatiivista sopimusta koskevien neuvottelujen ripeä eteneminen edistää elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpanoa ja on välttämätöntä, jotta voidaan esittää ensimmäinen maksupyyntö, minkä on määrä tapahtua vuoden 2023 loppuun mennessä. Täytäntöönpano on käynnissä, ja tässä vaiheessa vaikuttaa, että on olemassa vain vähäinen riski siitä, ettei varoja käytetä, kun otetaan huomioon määrärahojen suhteellisen vähäinen määrä. REPowerEU-lukua valmistellaan parhaillaan. Uuden REPowerEU-luvun nopea sisällyttäminen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan antaa mahdollisuuden rahoittaa lisä uudistuksia ja -investointeja, jotka tukevat Alankomaiden strategisia tavoitteita energian ja vihreän siirtymän osalta. Paikallis- ja alueviranomaisten, työmarkkinaosapuolten ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien järjestelmällinen ja tosiasiallinen osallistuminen on edelleen tärkeää, jotta elpymis- ja palautumissuunnitelman ja sitä laajemman muun talous- ja työllisyyspolitiikan täytäntöönpano onnistuu ja jotta voidaan varmistaa laaja sitoutuminen politiikan yleiseen linjaan.
- (30) Komissio hyväksyi kaikki Alankomaiden koheesiopolitiikan ohjelma-asiakirjat vuonna 2022. Koheesiopolitiikan ohjelmien nopea täytäntöönpano, joka täydentää elpymis- ja palautumissuunnitelmaa, REPowerEU-luku mukaan lukien, ja luo sen kanssa synergiaa, on keskeinen tekijä vihreän ja digitaalisen siirtymän aikaansaamisen, taloudellisen ja sosiaalisen häiriönsietokyvyn parantamisen sekä Alankomaiden alueiden tasapainoisen kehittymisen kannalta.
- (31) Niiden taloudellisten ja sosiaalisten haasteiden lisäksi, joihin vastataan elpymis- ja palautumissuunnitelmalla ja koheesiopolitiikan ohjelmilla, Alankomailla on useita lisähaasteita, jotka liittyvät työmarkkinoiden segmentoitumiseen, työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen, riippuvuuteen fossiilisista polttoaineista ja liiallisiin typpilaskeumiin.

(32) Joustavien työmuotojen osuus (työntekijöitä, joilla on joustava tai määräaikainen työsopimus, ja itsenäisiä ammatinharjoittajia, joilla ei ole työntekijöitä) on edelleen suuri Alankomaiden työmarkkinoilla. Tämä viittaa työmarkkinoiden segmentoitumisen riskin kasvamiseen ja aiheuttaa varsin vääristäviä vaikutuksia työmarkkinoiden laitamilla oleville sekä saattaa lisätä mahdollisuuksiin liittyvää eriarvoisuutta ja heikentää tuottavuutta. Tietty joustavuus työmarkkinoilla voi parantaa talouden sopeutumiskykyä, ja sen avulla voidaan myös ottaa paremmin huomioon yksilölliset mieltymykset. Joustavien työmuotojen liiallisella käytöllä voi kuitenkin olla kielteisiä vaikutuksia työntekijöihin ja talouteen laajemmin. Esimerkiksi koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen osallistuminen on haastavaa niille, joiden työjärjestelyt ovat joustavia, mikä puolestaan vähentää investoimista osaamiseen. Alankomaiden hallitus aikoo puuttua yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa pysyvien ja joustavien työjärjestelyjen välisiin eroihin. Suunnitelmiin kuuluvat muun muassa nollatuntisopimusten lakkauttaminen, nykyisten päivystyssopimusten korvaaminen uudentyyppisellä työntekijöiden toimeentuloturva parantavalla sopimuksella sekä vuokratyöntekijöiden työsuhdeturvan parantaminen. Näiden suunnitelmien täytäntöönpanon nopea eteneminen on tärkeää, jotta voidaan varmistaa, että tietynlaisen työsopimuksen käytöstä päätetään työpaikkakohtaisten tarpeiden tai työntekijöiden mieltymysten perusteella, ja jotta voidaan samalla parantaa joustavissa työsuhteissa olevien henkilöiden työllisyyttä ja yhteiskunnallista asemaa sekä vähentää työmarkkinoiden segmentoitumista.

(33) Työvoimapulaa ja osaamisvajetta esiintyi Alankomaiden työmarkkinoilla jo ennen covid-19-pandemiaa, mutta sittemmin ne ovat yleistyneet entisestään eri aloilla. Esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikan, terveydenhuollon, koulutuksen ja tekniikan aloilla oli rakenteellista työvoimapulaa jo ennen covid-19-pandemiaa, ja sen odotetaan jatkuvan, mikä johtuu osittain väestörakenteen muutoksista. Vaikka yleinen työvoimaosuus on suuri, Alankomaissa on edelleen paljon hyödyntämättömiä ja vajaakäytössä olevia työvoimaresursseja, kuten maahanmuuttajataustaisia ja osa-aikatyötä tekeviä henkilöitä. Osa-aikatyöhön siirtymisen jälkeen harvat työntekijät päättävät lisätä työtuntejaan. Tämä voi osittain johtua korkeasta marginaaliveroasteesta, lasten tai muiden perheenjäsenten epäviralliseen hoitoon liittyvistä velvoitteista (tai tulevien velvoitteiden ennakoinnista) ja/tai työn laadusta sekä työ- ja yksityiselämän tasapainosta. Työvoimapulaan ja osaamisvajeseen puuttuminen edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa otetaan huomioon myös alakohtaiset tarpeet ja esteet sekä tuottavuutta lisäävät investoinnit. Tässä yhteydessä voitaisiin harkita eri politiikkojen yhdistelmää, johon voisi sisältyä seuraavia toimenpiteitä:

- i) alennetaan edelleen marginaaliveroastetta ja/tai parannetaan yksityishenkilöihin sovellettavan marginaaliveroasteen avoimuutta, ii) nostetaan palkkoja rakenteellisesta työvoimapulasta kärsivillä aloilla ja erityisesti sellaisilla, joille on keskittynyt paljon julkisia ja puolijulkisia työnantajia, iii) parannetaan työn laatua ja edistetään työ- ja yksityiselämän tasapainoa, iv) parannetaan uraohjausta ja v) parannetaan laadukkaan ja kohtuuhintaisen lastenhoidon saatavuutta. Lisäksi voitaisiin lievittää työvoimapulaa ja osaamisvajetta sekä parantaa sosiaalisia tuotoksia parantamalla täydennys- tai uudelleen koulutusmahdollisuuksia kohdennetuilla ja räätälöidyillä toimenpiteillä, jotka suunnattaisiin erityisesti työmarkkinoiden laitamilla ja työelämän ulkopuolella oleville.

(34) Vaikka Alankomaat on ottanut käyttöön toimenpiteitä vähentääkseen riippuvuuttaan Venäjän fossiilisista polttoaineista, öljyn osuus maan energiapaletista on 38 prosenttia ja maakaasun 41 prosenttia. Tämä altistaa Alankomaiden talouden maailmanlaajuiselle hintakehitykselle. Alankomaiden on toteutettava lisätoimia, jotta se voi saavuttaa vuodeksi 2030 asetetut uusiutuvaa energiaa koskevat unionin tavoitteet. Vaikka uusiutuvan energian kapasiteetin lisäämistä koskevia tavoitteita on nostettu, uusiutuvien energialähteiden osuus energian loppukulutuksesta oli vuonna 2021 vain 13,0 prosenttia. Se jää alle unionin tasolla poliittisesti sovitun tavoitteen ja unionin keskiarvon, joka on 21,8 prosenttia. Tämän seurauksena Alankomaat on edelleen yksi huonoimmin suoriutuvista jäsenvaltioista, kun tarkastellaan uusiutuvien energialähteiden osuutta energian kokonaisloppukulutuksesta. Alankomaissa ero vuoden 2021 uusiutuvien energialähteiden osuuden ja vuodeksi 2030 asetettujen tavoitteiden välillä on jäsenvaltioiden suurimpia. Sähkön siirto- ja jakeluverkon laajentaminen on olennaisen tärkeää, jotta voidaan nopeuttaa uusiutuvan energian infrastruktuurin käyttöönottoa sekä maalla että merellä. Verkonhaltijat joutuvat usein hylkäämään uusien sähköntuottajien ja -kuluttajien verkkoon pääsyä koskevat pyynnöt, koska sähköverkon ylikuormitus lisääntyy vähitellen. Alankomaissa asuntojen kaasukulutuksen osuus maakaasun kokonaiskulutuksesta on noin 25 prosenttia. Rakennuskannan energiatehokkuuden parantaminen (esimerkiksi ottamalla käyttöön energiatehokkuutta koskevia vähimmäisvaatimuksia peruskorjausten käynnistämiseksi ja tiukentamalla teollisuuden energiakatselmusvaatimusten täytäntöönpanoa) voi merkittävästi auttaa vähentämään hiilidioksidipäästöjä ja riippuvuutta fossiilisista polttoaineista. Maakaasun kulutus vähentyi Alankomaissa 29 prosenttia elokuun 2022 ja maaliskuun 2023 välisenä aikana, kun sitä verrataan keskimääräiseen kaasukulutukseen samalla ajanjaksolla edeltävien viiden vuoden aikana. Tämä ylittää neuvoston asetuksessa (EU) 2022/1369¹⁷ säädetyn 15 prosentin vähennystavoitteen. Alankomaita kannustetaan jatkamaan kaasun kysynnän tilapäiseen vähentämiseen tähtääviä toimia 31 päivään maaliskuuta 2024 saakka neuvoston asetuksen (EU) 2023/706¹⁸ mukaisesti.

¹⁷ Neuvoston asetus (EU) 2022/1369, annettu 5 päivänä elokuuta 2022, koordinoituista kaasun kysynnän vähentämistoimenpiteistä (EUVL L 206, 8.8.2022, s. 1).

¹⁸ Neuvoston asetus (EU) 2023/706, annettu 30 päivänä maaliskuuta 2023, asetuksen (EU) 2022/1369 muuttamisesta kaasun kysynnän vähentämistoimenpiteille vahvistetun kysynnän vähentämiskauden pidentämiseksi ja niiden täytäntöönpanoa koskevan raportoinnin ja seurannan tehostamiseksi (EUVL L 93, 31.3.2023, s. 1).

- (35) Liialliset typpilaskeumat, jotka johtuvat lähinnä Alankomaiden intensiivisestä maataloudesta, aiheuttavat luonnonalueilla kielteisiä vaikutuksia, joiden vuoksi lupien myöntäminen tietyille typpipäästöjä aiheuttaville hankkeille on tällä hetkellä estetty erityisesti rakennusalueilla. Alankomaiden hallitus ryhtyy toimiin typpilaskeumien vähentämiseksi varsinkin maakuntatason yhdennettyjen alueohjelmien avulla. Lisätukea tarvitaan, jotta voidaan parantaa maatalouden kestävyyttä ja varmistaa samalla kilpailukyky esimerkiksi tukemalla karjan määrän vähentämistä, nopeuttamalla siirtymistä kiertotalouteen perustuvaan ja/tai luonnonmukaiseen maatalouteen sekä lisäämällä digitalisaatiota ja innovointia.
- (36) Vihreän siirtymän kannalta keskeisten alojen ja ammattien työvoimapula ja osaamisvajae, muun muassa valmistusteollisuudessa sekä nettonollatekniologioiden käyttöönotossa ja ylläpidossa, aiheuttavat pullonkauloja nettonollatalouteen siirtymisessä. Korkealaatuiset koulutusjärjestelmät, jotka vastaavat työmarkkinoiden muuttuviin tarpeisiin, sekä kohdennetut täydennys- ja uudelleenkoulutustoimenpiteet ovat avainasemassa osaamisvajeen vähentämisessä ja työmarkkinoille pääsyn ja työvoiman uudelleenkohdentamisen edistämisessä. Hyödynnettävissä olevan työvoiman saamiseksi käyttöön näiden toimenpiteiden on oltava erityisesti sellaisten henkilöiden, alojen ja alueiden ulottuvilla, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten. Vuonna 2022 Alankomaissa raportoitiin työvoimapulasta 108 ammatissa, joissa tarvitaan vihreän siirtymän edellyttämää erityisosaamista tai -asiantuntemusta. Näitä olivat muun muassa ympäristönsuojelualan ammattilaiset, eristäjät ja rakennusinsinöörit sekä maa- ja vesirakentamisen asiantuntijat.
- (37) Neuvosto on tutkinut vuoden 2023 vakausohjelman komission tekemän arvioinnin perusteella, ja sen lausunto¹⁹ ilmenee suosituksesta 1.

¹⁹ Asetuksen (EY) N:o 1466/97 5 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

- (38) Koska euroalueen jäsenvaltioiden taloudet ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa ja koska ne myötävaikuttavat yhdessä talous- ja rahaliiton toimintaan, neuvosto on suosittanut, että euroalueen jäsenvaltiot ryhtyvät – myös elpymis- ja palautumissuunnitelmiansa kautta – toimiin, joiden avulla ne i) säilyttävät velkakestävyuden ja pidättäytyvät laaja-alaisesta kokonaiskysynnän tukemisesta vuonna 2023, kohdentavat korkeiden energian hintojen vaikutuksen lieventämiseksi toteutettavat finanssipoliittiset toimenpiteet paremmin ja selvittävät asianmukaisia tapoja lopettaa tuki energian hintapaineiden vähentyessä, ii) pitävät julkisten investointien määrän korkeana ja edistävät yksityisiä investointeja, joilla tuetaan vihreää ja digitaalista siirtymää, iii) tukevat palkkakehitystä, joka lieventää ostovoiman heikkenemistä, rajoittaen samalla kerrannaisvaikutuksia inflaatioon, parantavat edelleen aktiivista työvoimapolitiikkaa ja korjaavat osaamisvajeita, iv) parantavat liiketoimintaympäristöä ja varmistavat, että yrityksille annettava energiatuki on kustannustehokasta, väliaikaista ja kohdennettu elinkelpoisiin yrityksiin ja että sillä ylläpidetään kannustimia vihreään siirtymään, ja v) säilyttävät makrotalouden vakauden ja seuraavat riskejä sekä jatkavat samalla työtä pankkiunionin viimeistelemiseksi. Alankomaiden osalta suosituksilla 1, 2, 3 ja 4 myötävaikutetaan euroaluetta koskevassa vuoden 2023 suosituksessa esitettyjen ensimmäisen, toisen, kolmannen, neljännen ja viidennen suosituksen täytäntöönpanoon.
- (39) Neuvosto on tutkinut vuoden 2023 kansallisen uudistusohjelman ja vuoden 2023 vakausohjelman komission perusteellisen tarkastelun ja sen tekemän arvioinnin perusteella. Asetuksen (EU) N:o 1176/2011 6 artiklan nojalla annetut neuvoston suositukset ilmenevät suosituksesta 1. Suosituksessa 1 tarkoitetuilla politiikoilla voidaan puuttua haavoittuvuuksiin, jotka liittyvät suureen yksityiseen velkaan ja suureen vaihtotaseen ylijäämään. Suosituksilla 2 ja 4 edistetään suosituksen 1 noudattamista investointien lisäämisen osalta. Suosituksella 1 myötävaikutetaan sekä epätasapainojen korjaamiseen että vuoden 2023 suosituksessa esitetyn suosituksen täytäntöönpanoon johdanto-osan 38 kappaleen mukaisesti,

SUOSITTAA, että Alankomaat toteuttaa vuosina 2023 ja 2024 toimia, joilla se

1. purkaa voimassa olevat hätätilanteen energiatukitoimenpiteet ja käyttää saatavat säästöt julkisen talouden alijäämän supistamiseen mahdollisimman pian vuosina 2023 ja 2024; jos uusi energian hinnan nousu edellyttää uusia tai jatkettuja tukitoimenpiteitä, varmistaa, että tällaiset tukitoimenpiteet kohdennetaan haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien ja yritysten suojelemiseen, että julkisella taloudella on toimenpiteisiin varaa ja että kannustimet energiansäästöön säilyvät;

varmistaa finanssipolitiikan maltillisuuden erityisesti rajoittamalla kansallisesti rahoitettujen nettomääräisten perusmenojen nimelliskasvun vuonna 2024 enintään 3,5 prosenttiin²⁰;

jatkaa kansallisesti rahoitettuja julkisia investointeja ja varmistaa tukivälineen avustusten ja muiden unionin varojen tuloksellisen käytön erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän edistämiseksi;

noudattaa vuoden 2024 jälkeen edelleen asteittaiseen ja kestäväan vakauttamiseen tähtäävää julkisen talouden keskipitkän aikavälin strategiaa yhdistettynä investointeihin ja uudistuksiin, joilla edistetään voimakkaampaa kestäväa kasvua, jotta saavutetaan maltillinen julkisen talouden keskipitkän aikavälin rahoitusasema;

vähentää kotitalouksien velanoton suosimista ja asuntomarkkinoiden vääristymiä; tukee asuntojen saatavuutta ja kohtuullista hintatasoa yksityisillä vuokramarkkinoilla; poistaa esteitä, jotka jarruttavat investointeja muun muassa asuntorakentamiseen;

2. jatkaa elpymis- ja palautumissuunnitelmansa vakaata täytäntöönpanoa ja viimeistelee REPowerEU-luvun ripeästi, jotta sen täytäntöönpano voidaan aloittaa nopeasti; jatkaa koheesipolitiikan ohjelmien nopeaa täytäntöönpanoa, joka täydentää elpymis- ja palautumissuunnitelmaa ja luo sen kanssa synergiaa;

²⁰ Tämän arvioidaan vastaavan rakenteellisessa rahoitusasemassa vähintään 0,3 prosentin vuotuista parannusta suhteessa BKT:hen vuonna 2024, kuten johdanto-osan 24 kappaleessa todetaan.

3. vähentää kannustimia käyttää joustavia tai määräaikaisia työsopimuksia; puuttuu alakohtaiset tarpeet huomioon ottaen rakenteelliseen työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen muun muassa hyödyntämällä käyttämätöntä työvoimapotentiaalia ja parantamalla täydennys- ja uudelleen koulutusmahdollisuuksia erityisesti työmarkkinoiden laitamilla ja ulkopuolella oleville;
4. vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista nopeuttamalla uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa, parantamalla perusedellytyksiä, jotta voidaan edistää investointeja sähkön siirto- ja jakeluverkkojen laajentamiseen, sekä laajentamalla ja vauhdittamalla energiatehokkuustoimenpiteitä energiankulutuksen vähentämiseksi erityisesti rakennetussa ympäristössä; tukee siirtymistä kohti kestäväää maataloutta; lisää panostusta politiikkatoimiin, joiden tarkoituksena on vihreän siirtymän edellyttämien taitojen ja osaamisen tuottaminen ja hankkiminen.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja
